

մանակ աւելի երջանկացած շտապով քո առաջդ կուգայ, կհասնի անմահ հոգեւան դրան մօտը, եւ կողջունէ քեզ իբրեւ իւր պայծառացած ընկերը եւ կաղաղակէ: Ահա քո աշխարհը Լուսն Ահա քո աշխարհը: Երբ ցգնու աղոթ ւն միտմտօնքի իմրդան զհետքիմ

Այլ Աստուած, ով Հայր, Դու իմ Աստուածս եւս, իմ Հայրս եւս ես. ուրեմն ինչո՞ւ պիտի իմ քաջած ցաւերուս ու վիշտերիս մէջ մեռնեմ, կորչիմ, երբ որ Քեզ միշտ ունիմ, Տո՛ւր ինձ ոյժ ու զօրութիւն: Ի՛նչ ձախորդութիւն եւս, որ Քո կամքովդ իմ վերայ գաղու լինի, անտրտունը կքաշեմ. վասն զի այդ ձախորդութիւնները ինձ կը արձրացնեն, կտանին դէպի վեր, դէպի Քեզ:

(Թարգմ.)

Գ. Ե. Ա.

Փ Ա Ռ Ք

(ԱՐԱՐԱՏ, № 4)

Նոյն իսկ Ժամին Քրիստիան Վինտէր դեռ նստած էր իւր սեղանի մօտ ինչպէս որ անց կացրեց բոլոր գիշերը, խոր մտածմունքի մէջ ընկղմած: Ծանր քունը նորա մտածմունքը խափանեց: Երբ զարթեց, արեւը արդէն ծագած էր եւ պայծառ իզարի ջրերը ցոլացրած, իսկ ներքեւ պարտէզում կերգէին Լիլիի թռչունները: Նա վեր կացաւ միտած, ջարդված, քաղցած եւ ծերութեան զանազան տկարութիւնները կչարչարէին նորան եւ անտանելի տանջանքներ կպատճառէին: Ինչի՞ համար կշարուհակէր նա ապրել: Գերօրինակ համբերութիւնը եւ գերօրինակ խոնարհութիւնը չէին ներում նորան ինքնասպանութիւն: Վինտէր սարսափեց, երբ մտաբերեց տանջանքի Ժամերը, որոնց պիտի պատահի: Այսպէս կսարսափի ճանապարհորդը, երբ աչքը կձգէ այն անվերջ անապատի վերայ, որը նա պիտի անցնի:

Թոյլ, դողդոջուն քայլերով իջաւ սանդուղներէց, որ երթայ քաղաքում շրջէ եւ իւր համար գործ գտնէ: Գլուխը քաշ ձգած անցաւ իզարի դռներից եւ եկաւ Մարիէնպլաց, որտեղ կային վաճառականներ, որոնց համար նա առաջ աշխատած էր, նոյն հրատարակութիւնների համար պատկերներ յօրինելով:

Այդ գեղ չէր վեր կացած։ Նա կանգ առաւ, զուարճանալով առաւօտեան գեղեցիկ տեսարանով իրեն մի ճշմարիտ նկարիչ որի հոգին միշտ բաց էր բնութեան գիշերը կարգալու համար։ Մի խումբ մարդիկ կմտենային եւ նորա ուշքը գրաւեցին։ Նա քա կգային ծանր եւ զգոյշ քայլով, մին որ ձեռների վերայ բռնած, մերը մի կողմ քաշվեցաւ, որ նոցա ճանապարհ տայ եւ երբ նայեց սրտագարակին, խեղճ ճանաչեց վիրաւորվածին — նա Բէրտօլդն էր։

Մի վայրկեան անշարժ մնաց, չէր կամենում մարդիկներին ճանաչել, բայց յանկարծ նորան երեւեցաւ Լիլի ուրախ վարդադոյն դէմքը . . . « խեղճ մանուկ », ասաց նա մտքում եւ գնաց պառգարակի ետեւից։

Բէրտօլդ կայրէր հին կիսաւեր տան մէջ Բէրգ - գասսէում։

— Վտանգաւոր է արդեօք նորա վերքը, հարցրեց Վինտէր։

— Նորան ազատելու ոչինչ յոյս չկայ, պատասխան եղաւ։

Վինտէր մտաւ Բէրտօլդի սենեակը։ Պատգարակ բռնողները նորան դրին մահճակալի վերայ եւ գնացին վիրաբոյժ բերելու։ Մերունին նստեց մահճակալի մօտ եւ կայատէր, Նա չէր ցաւում սնապառ երխտասարդի վերայ, բայց նա մտաւ մտածելով էր մտածելով խեղճ Լիլիի մասին։

Վիրաբոյժները հիւանդին դիտելով, սկսեցին մտածել եւ յետոյ ուրախ կերպարանք առան. գլուխը սրի հարուածով ճեղքված էր։ Բէրտօլդ անզգայ պառկած էր։ Եթէ մի ժամից յետոյ չմեռնէր, նորա ուղեղի մէջ բորբոքումն պիտի լինէր։ Առողջաշնարու յոյս չկար։

Ով պէտքէ նորան դարմանէ, նորա ընկերները շատ թեթեւամիտ եւ անձնասէր էին, տան սպասաւորները գործով զբաղած էին, հօրեղբայրը նիւրնբէրգումն էր, իսկ մայրը ապրում էր հեռու սարերում։

— Ես յանձն կառնեմ նորա հոգատարութիւնը, սառնութեամբ ասաց Քրիստիան Վինտէր եւ մտածեց, քանի որ նա կենդանի է, Լիլի ոչինչ իմանալու չէ։

Լիլի երեկեան այցելութիւնը թողած էր երախտագիտութեան ամենաջերմ զգացումն ծերունու սրտում, որին ասա յիսուն տարի է ամենքը մոռացել էին. Լիլի միտքն էր ընկել

հոգեւորականները չարքանքը լռելով խնջոյքի եւսանձնակեանք մաղթի
 ժամանակի՝ Այս բանը հորպէս օտարոտի կ'ընէր — բնագրաւոր
 մարդիկ այնքան անձնասէր են — Դաստի ձյն օրիորդին անկի
 սիրեց ինքն կ'սիրէ հորա յիշատիւն, հորան մահից կազատէլ
 Լիլիթ ծեր ճօրն իմացիւն — Եւս յուսահատութեամբ փախեց
 եկաւ եւ երկար ժամանակ խորհուրդ կ'անէր ծերունի խնամեալի
 հետ վճռելի ծածկել զեռահաս օրիորդից պատահած զրօ-
 բաղդութիւնը, քանի որ զեռահաս օրիորդ կենդանի էաւ Լիլիթն ա-
 սելիւ են, թէ հազնացել է սարը մօրը արեւն ելն, լի ծի-Քրիս-
 տիան Վիլիամսը գնացել է Չալցըսթը Գործ գործելու ընդ ի
 Պեղեցիկ Բէրտօլդ զեռահասի պառկած էր՝ կենդանի մե-
 ռած։ Անտիպառ անձնատկանունը հնարքները, բոլորը ոչնչացն-
 էր օրի հարստածով զինով տաքացած մարդիկն երկու պատահա-
 կան կռուի մէջ։ Ամառ միայն ուսանելու եւ փոփոխել զլիլիթ
 րայի սառնոյթը եւ հորա կեանքը պահել սեղմած աղօթման եր-
 մէջով մի մի կ'աթիլ արգանակած երկով։ Առտերը չէին փակու-
 ալ քերը աղօթացել էին եւ անխմատաբար կ'անցէին իւր ժամը
 Քրիստիան Վիլիամսը խնամով կ'ատարէր իւր աղօթական օր-
 թիւնը, ինչպէս ամենա հաւատարիմ ճիշտ հաշիւաւոր Երկար
 աղատ ժամերին կ'ընէր հարցի հետաքրքրութեամբ Բէրտօլդ
 զի հեղինակը, որ ճշտակիւ զգացնէ ինչ միջանակութեան համար
 Տանգէլի երկեղի որմանկարները։ Եւ որքա՞ն կենդանութեան
 չունին — վճռեց ծերունին, որ երկար եւ զգուշութեամբ կը-
 քննէր պատկերները յօնքերը կ'ընէր ամէն ժամ։ Այնպէս կենդանու-
 թիւն չունէին, գծերը դրւած էին ուղիղ, կաղմուածը խնդրով
 որմունք մանրիկած էր։ ձեռքի չափը, որքա՞ն անպարտաւելի
 էին քայքայեալ ուղիղ հեղինակի մէջ բացի սոցանից մը լիլիթ
 ժանաւորութիւններ պառկել ի զուրէր։ Նոցա փերայ տալա-
 շորված էր աղօթականի կնիքը նոցա մէջ չկար յաղագիտան
 երեւակայութիւն։ Պեղարհեստի մէջ այսպիսի աղակատարութիւն
 ներք յանցանք են։ Գէշ հաքմա վն զժամիկ մալիսաղիք։ Եւս
 Երկար ժամանակ Քրիստիան Վիլիամսը կ'ամենջէր Բէրտօլ-
 դի հեղինակի վերայ։ մի թէ կարծւոր ցանկեր խոստարդութիւնը
 ձիրքը ոյժերը միւսաւ գործ կ'առնէին Բէրտօլ չլինէր այն օրի-
 որդը որ քեզ կ'սիրէ, մահը լուսարած կ'իյնէր Բէրտօլ քեզ տա-

նէր, կամէր ծերունին, նայելով Բէրտօլդի մեռելագոյն հրե-
 սին, եւ միեւնոյն ժամանակ կցաւ էր երիտասարդի վերայ, ան-
 կարելի համարելով նկարներն պարգեւ տնանայլը: Երբ նա ա-
 ռողջանար, ամենքից առաջ ձախորդութեան պիտի պատասխէր:
 Անցաւ ցերեկը, անցաւ գիշերը, — հիւանդի գրութիւնը չէր
 վատանում: Մինչդեռ ծերունին նստած էր եւ կգիտէր հի-
 ւանդին, նորա գլխում մի համարձակ միտք ծագեց, հոգու մէջ
 նկարչի բնագոյնումն զարթեց: Բէրտօլդի նկարները կիսուպէին,
 կվշտացնէին ծեր նկարչին: Նոցանում ոչ բանաստեղծութիւն
 կար, ոչ իրականութիւն, ոչ միտք, ոչ քառուստ, էին, աղագու-
 չէին: Վերջապէս ծերունին չհամբերեց. վիշտը օտարակ էր:
 Վերեւում, ուր որ պահված էին նկարներ, Բրիտան Վինտէր
 գտաւ քանի մի թերթ մաքուր թուղթ: Մէկի վերայ քսված
 էր այն նիւթը, որի վերայ կնկարեն. նա այլ եւս չկարողացաւ
 զսպել իւրեան գործելու ներքին բորբոքումից: Պատի վերայ քաղ-
 շեց մեծ ստուարաթուղթ (կարդօն) եւ գործի ձեռք զարկեց:
 Զգուշութեամբ իւր պարտաւորութիւնը կատարելով հիւան-
 դի մօտ, նա ամեն մի ազատ ժամը նկարչութեան կնուիրէր.
 կթագցնէր նոցա ուրիշներին, այնպէս որ ոչ ոք չգիտէր նորա
 զբաղմունքը: Բոլոր հին թանկագին սովորութիւնները, նորան
 վերադարձան ամբողջ տարի նորան չէր յաջողել մի գործ ամ-
 բողջապէս վերջացնելու, միջոցների պակասութեան պատճա-
 ռով: Բացի դորանից, հոգու ճնշված գրութիւնը արգելք կլի-
 նէր նորա աշխատանքին, Իսկ այժմ վերադարձել էին նորան
 ոյժեր եւ երիտասարդութեան ոգեւորութիւն: Այսպէս ահա
 ջուրը գարնան գուրս պրծնելով սառոյցների եւ ձիւնի շեղջերի
 տակից, հեղեղներ կկազմէ եւ սարերից ուժգնապէս գէպի
 գաշտերը կհոսէ: Եւ այժմ զայն զայն ցլմտալ ցլմմալ ցլմոյցաւմա-
 ծանգէյցերի պատմութիւնը, դեռ Պապնէրի նորան նուագա-
 ծութեան յարմարեցնելուց շատ առաջ, յայտնի էր Գերմանիա-
 յում: Քրիստիան Վինտէր մի անգամ չէր որ նորան օրինակ
 էր առած իւր նկարների համար, որոնք ծածկված էին սարդի
 ստաշնով եւ փռշով նորա վերնայարկում: Հին աւանդութեան
 զանազանակերպ եղելութիւնները այժմ նորէն վերածնվում
 էին արհեստագէտի վստահ ձեռքի տակ: Գիշեր ցերեկ բոլոր

սրտով բռնեմ զգե՞նք որեւթեամբ կաշխատէր նա մեծորան գրեթէ ոչ ոք չէր խանգարում: Վերաբոյժը կգար առաւօտեան եւ երկոյեան: Երբեմն ընկերներէր մէկը դուռը կբաղխէր: Խեղճ Բէրթօյր պառկած էր անշարժ: Ինչպէս մի կոտորած: Ծառնորան յայտնի չէր ինչ որ նորա շուրջը կգործուէր: Այն, ինչի վերայ որ նա մի տարի պիտի յաշխատէր, ծեր նկարիչը երկու շաբաթում վերջացրեց: Մրցանակութեան փողովում ցոյց տալու վեց նկարները պատրաստ էին: Եւ մտնող զգոմէն վերջին տարւոյն հինգերորդ օրը վերջացրեց իւր գործը: Եւ նոյն օրը գոհ էր: Նոցա մէջ կենդանութիւն կար: Գիշերը, երբ կառնարեալ լուսութեան փայլանակ կլսուէր, միայն մեծ մեղի թոյլ շնչառութիւնը ծերունին կանթեղի լոյսի առաջ կդիտէր: Եւ քով նկարիւմ պատկերները: Նոքա տնէին այն ազդուութիւնը լոյսի եւ մոտեւորի այն դիւթութիւնը որը կարող է տալ սկզբին միայն ճարտար նկարչի ձեռքը: Եւ նա միայն հասարակ կերպով դաշնաւօրեւիւ: Մարդիկ նորան վառ քննակ հրաժարեցնէին: — Բայց նա մի անգամ եւս յուզւեցաւ: Նոցա արեւը վճռի դէմ: Ուրախութեան արտայայտութիւններ եւցաւ նորան գոհութեամբ խիստ երեսի վերայ: Բայց կարող է մարդեօք մեծ խեղճ, մեծ ողորմելի տառապանք չհակառակորդ: Հանդիսանալ Կարող է մարդեօք կեանքս վերջացնել: Մի յաղթութեամբ որ խաղտաւակութիւն պիտի լինի: Եւ այն քոյակի վրայ ուղիւ:

— Ահ, Աստուած, իսկ ի՞նչ կարծում է թէ գեռ եւս նա չէ վերադարձել: Նորա վրդովմունքը գնալով կշատանայ: Վաղիւ նկարները պէտք է դնարկել: Դուք յանձնառու չէք լինի արդեօք: Եւ գործի կատարման: Նոքա պատրաստող կարգով

կիմի գռնեքը ժողովուրդի ան աջ բաղվելն։

Տասներորդ. օրվան նախընթաց գիշերը ստեր հանդակը Բէր-
տօլիին նախնի բերաւ ձերխաւան յաւանան։ Եւ ժպտեց օտար
րօտի կերպով։ Նայեց նախնիին։ Երիվերայ կար թաղաւորական
թագով գարգաւելած քաղաքի կնիքը։ Կայրաւական էր նախնի-
կերպով աւանդութիւնը գոշակելու։ Պարկերն երեցմէ կը ընծարված
է, — Վինտէր գիտէր թէ որը։ Ամեն բան նորա աչքերից ան-
հետացաւ, եւ պէտքէ դուռը բռնէր որ չընկնէր։ Սուրհանդակը
նորան թոյլ, կիսով չափ կոյր ծերունի կտեսնէր։

— Զերպաւած ձերդը հիւանդ է։ Եւ անկողնի պառկած, Սա-
նայ Բրիտանիան Վինտէր, բոլոր երեսներէ բարեկամներէ եւ նա-
մակը ընդհանի կարող էր։ Նախորդ ամիս յանձնարար ան զգուշ
զոտ։ Ինչո՞ւ։ Կրտսէն եւ նա պիտի չխմանայ թէ պարգեւ է՝ ըն-
գունելու։ Կախանգ թու թիւն է։ Կանչեց սուրհանդակը։

— Նա իմանալու է երբ առողջանայ, հանգստութեամբ արա-
տաքանեց ծերունին, եւ սանդուղիների վերայ խաղացնող մա-
նուկին իւր մօտ կանչելով ասաց նորան։ Կապիւր գնա ջուրով
իգարայի գուռը եւ ասա լիկին ու նորա հօր։ Թէ Բէրտօլիին է
տարել պարգեւը։

Ատնուկը վազեց աւելաւ թե՛նից գգակը օգիւ մէջ ձգելով,
որ նորա մօր տան բնակեցը աչքով տեսնէր երեսի անձն է։

Բէրտօլի սարսափելի տարու թե՛ն մէջ մահճակալի վերայ
այս ու այն կողմն կգործէր, կշարժէր ձեռները եւ անկապ
խօսքեր կատէր։ Բրիտանիան Վինտէր, մեղածի գոյնով նորան
մօտեցաւ եւ ձեռը նորա ճակատին դրած հանգիստ վեհանձն
նստեց թե՛ն անո՞ւն աւելաւ մէջ։

— Հանգիստ եկի՞ր։ Բէրտօլի, պարգեւը տարա՞ր։
Անխմաւտաբար թափառող աչքերը առ վայրկեան վառվե-
ցան տաքացած սեղեղը շատած խօսքերը մառմաբ ըմբռնեց,
Բէրտօլի աւելի սաստիկ սկսաւ աշու աշն կողմ գործել։

— Պարգեւը քիմիատիկից կատէր, նա աշխատեց լի վեր կենար
— Ի՞նչ նորան տարա՞ր։ Կրկնեց Բրիտանիան Վինտէր։
Երեւոյն տարա՞ր ձեռնը քաշեց, նորա գլուխը ընկաւ բար-
ձի վերայ եւ երեսին վր թեթեւ ժպիտ ցոլացաւ երբ որ քր-
թիշկը եկաւ, նա քնած էր։

[illegible]

Այս անգործ իշխանի կանգնածի էր։ Այնտեղ քառանկյունի խոտք
անկողնաբերով եկաւ դաս չիմաց աշակերտ, որ ինչ որ զնկատեց նո-
րանգամ ամ յամանի զյաւանդան զայն նախադասի շէյրով

Իւր մահից յետոյ նա պիտի թողնէր իւր կեանքի կեանքը
բայց անկնչոյ նորագործը ընդունի իւր անհատականութեան համար էր
յաւանդուողներին վերջին աստիճանի վերայ միջանորոգ հաս-
օրիորդ գլխաւացի մոլորած կերպարանքով թեթեւ ձայնով
բացազանցեց ներքաշեալ ծերունիներէն կանաչ սրտա կոշիկի
վերայով բաւական մասն աշխարհիկ զգուշ մեկնեալով —

Չէ՛ ճշմարտութիւն թէ ճշմարտութեան արտաբերութեամբ ինչ տարանել
են եւ որ նորան այստեղ պարգեւով կտան կենսական միջոցներ
նախկին դասի չէ՛ Միթէ՛ չար ճշմարտութեան մասով մտնողիկով

Ծերունին զգուշութեամբ դուրս տարաւ օրիորդին նախադասի
մէջիցն ի յամայնսն յայտարարեց զայն մարմնով յետոյ չէ՛

Գրեթէ թափաքով կենդանի էր եւ հիւանդ չէր ճշմարտութե-
անց պիտի առնէ ջանք եւ նորան եւ ի տեղ զարգէն մեծ նա-
յաղթեց ինչ որ զայն ի յամայնսն յայտարարեց զայն մարմնով յետոյ չէ՛
մայ ճշմարտութեան կրկնէր օրիորդը խռովութեանց գունաթափ
կրկնութեան քրտնոտութեան գրեթէ համընդունով ինչ որ անցէք ինչ
բոլորը . . . Կա կարող մեծ բոլորը լսել յոյժ կրակէն զայն մեծ
Գրեթէ անկէր նորա վերայ միեւնոյն խորհրդաւ որ զպի-
տուի որն այժմ նորա երեսի վերայ քաշելի պարզ կցողար ինչ
պէս առկայ ծեղ կանթեղի լոյսը որ զհանգչեալ ծեղով մի
պայծառ լոյս կարճակէ։

Ձեզ իմանեմ, որ նա կապրի եւ նա է ստացել պարգեւ, ահա
բոլոր ճշմարտութիւնը։ Միայն ինչ լսեցէք, ինչի եւ աշխատե-
ցէք օրինակ խօսքերը չմոռանաք նա իր կողմէն կարգաւ նկարներ ու-
նէր. երկուսն իւր իւր կողմէն Մի կարգ նկարները, որ զուր
տեսած էք, պարգեւի չեն արժանացել, իսկ միւս նկարները, ո-
րոշք դուք երբէք չէք տեսել պարգեւի արժանի եղանակաւ տեղ
ունէր, քիչ ի վերջը նորան շատ քանի մոռացնէ պիտի յայտ
ինչ որ նորան յաւաքագոյն պատահած են ի տեղ նորան յիշե-
ցրէք, երբ որ նա առնէ ջանայ թէ նկարները, որոնց վերայ նա
յերով կողարձանայ այս քննութեամբ թիւնը իւրաքանչիւր նա է
նկարած, թէ եւ նա դորան գտնար թեւեւ հաւատայ ի հա-

բոլորը ինչ որ գուք պէտքէ յիշէք, իմ որդեակ, Յաճախ կապա-
տած չի որ մերգ երկար ժամանակեայ շարունակ ջերմալիւնից
յետոյ չէ կարողանում իւր արածները իմանալ: Սա օտարոտի
բան է: Բայց կապտասի չէ՞ որ ահա բոլորը իմանալով իմ
Յերուսիմի զգուշութեամբ օրինորդն յանձնեց Տօրը հրին բազ-
մաթիւնը փոքր ինչ հեռացրելէր եւ ինքն գնաց միայնակ
տուն: Եւ ինչպէս ինչպէս իմանալով իմ յայտնի բազմաթիւ
նա նստեց յոգնած, երեսին նոյն ժպիտը ունենալով արագաց

— Ահա ուրեմն փառքը, վերջապէս եկաւ, ասաց նա, որ եւ
պրտասուք զայտեց նորա աչքերից, որ նա փակեց, կարծես թէ
քնելով կատարանովէր:

Երեկոյեան նորան գտան նոյն դրութեան լիւջ, իւր փրկնա-
յարկում մեռած:

Բէրտօլզ Լանգսի երէք չկարողացաւ հասկանալ, թէ ինչ
կերպով մեռացել էր հիւանդութեան ժամանակ նկարն երբ:
Երբեմն ճշմարիտ է կարծես թէ կգուշակէր, բայց իսկոյն կը
շտապէր հեռացնել իւրեանից գուշակութիւնը, նա մեծ տնդան-
դի տէր մարդ էր, սա խոստովանել են ամենքը: Բայց լաւ բան-
խնայներն անհամարձակ կասեն, թէ նա չկարողացաւ անել
այն, ինչ որ կխոստանային նորա առաջին նկարները:

Փոքրիկ գերեզմանատան, Իզարայի ափին անյայտ գերեզ-
մանի վերայ կարելի է կարգաւ Քրիստիան Վինտերի անունը
Լիլի կրեւէ նորա մօտ իւր գաւակները եւ միշտ կգարգարէ գե-
րեզմանը թարմ վարդերով:

Յ. Ա.

ՍՐԲՈՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՄՈՎՍԷՍԻ ԵՒ ԴԱԻԹԻ
ՀԱՐՅՄՈՒՆԻ ԸՍՏ ԵՐԿԱՔՆԱԿԱՅՆ (ԱՐԱՐԱՏ, № 4)
Եւ Եւրոպայի անցից ժամանակացս եւ ահագին կատարածիւ
լուեալ զգառն համբաւ կսկիծ աղետիցս Դաւիթ եւ Մովսէս եւ
ոչ հանդուրժեալ կամեցան ելանել յաշխարհ Հայոց եւ եկեալ
ի Կոստանդնուպօլիս եւ լուեալ վասն մահուան Վարդապետ
տացն Հայոց սուրբ հարցն Սահակայ եւ Մենուայ եւ վասն
պատերազմացն որ ի վերայ քրիստոսական հաւատոցն եւ վասն